

Źródło: www.fotolia.pl

KURS

Przepisy/Elementy prawa cywilnego
i prawa pracy

MODUŁ

Forma i treść czynności prawnych

Kurs: Przepisy/Elementy prawa cywilnego i prawa pracy

2 Forma i treść czynności prawnych

2.1 Formy czynności prawnych – pojęcie, rodzaje

Formy czynności prawnych:

- ustna;
- pisemna:
 - bez rygoru nieważności – w razie niezachowania zastrzeżonej formy w sporze, nie są dopuszczalne dowody z zeznań świadków czy przesłuchania stron na fakt dokonania czynności, np. zawarcie spółki cywilnej;
 - pod rygorem nieważności – jej niezachowanie będzie skutkowało tym, że dana czynność będzie bezwzględnie nieważna, a zatem nie wywoła żadnych skutków prawnych;
- w formie aktu notarialnego.

2.1.1 Pojęcie czynności prawnej

Czynność prawna to takie zdarzenie prawne, które polega na świadomym zachowaniu się osoby fizycznej (organu osoby prawnej), w którym przejawia się dążenie do osiągnięcia określonych skutków cywilnoprawnych, np. przeniesienia własności, rozwiązania najmu.

Cechy czynności prawnej:

- jest stanem faktycznym;
- występuje co najmniej jedno oświadczenie woli;
- obejmuje niekiedy inne elementy, np. wydanie rzeczy w umowie sprzedaży;
- skutek czynności prawnej następuje dlatego, że norma prawna wiąże jego powstanie z realizacją określonego stanu faktycznego przewidzianego dla danego typu.

2.1.2 Formy czynności prawnych

Czynność prawna może być dokonana w dowolnej formie (ustnie, pisemnie, w sposób dorozumiany itp.).

Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę

w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej (oświadczenie woli)¹.

Formy szczególne:

- Pod rygorem nieważności – forma szczególna, której niezachowanie pociąga za sobą nieważność czynności prawnej, obowiązek jej zachowania może wynikać z przepisu ustawy lub z woli stron.

Jeżeli ustawa zastrzega dla czynności prawnej formę pisemną, czynność dokonana bez zachowania zastrzeżonej formy jest nieważna tylko wtedy, gdy ustawa przewiduje rygor nieważności. Jeżeli ustawa zastrzega dla czynności prawnej inną formę szczególną, czynność dokonana bez zachowania tej formy jest nieważna. Nie dotyczy to jednak wypadków, gdy zachowanie formy szczególnej jest zastrzeżone jedynie dla wywołania określonych skutków czynności prawnej. Jeżeli strony zastrzegły w umowie, że określona czynność prawna między nimi powinna być dokonana w szczególnej formie, czynność ta dochodzi do skutku tylko przy zachowaniu zastrzeżonej formy. Jednakże gdy strony zastrzegły dokonanie czynności w formie pisemnej, nie określając skutków niezachowania tej formy, poczytuje się w razie wątpliwości, że była ona zastrzeżona wyłącznie dla celów dowodowych².

- Dla celów dowodowych – rozumie się przez to formę pisemną, której niezachowanie nie pociąga za sobą nieważność czynności prawnej, lecz ogranicza możliwość – w razie sporu – skorzystania z niektórych środków dowodowych. Forma ta może wynikać z przepisu ustawy albo z woli stron.
- Dla wywołania oznaczonych skutków prawnych – ustawa uzależnia wywołanie czynności prawnej niektórych skutków mimo niezachowania formy szczególnej, tzn. że mimo niezachowania formy, czynność prawna będzie ważna i wywoła skutki prawne, ale nie wszystkie.

Zastrzeżenie formy pisemnej bez rygору nieważności ma ten skutek, że w razie niezachowania zastrzeżonej formy, nie jest w sporze dopuszczalny dowód z zeznań świadków ani dowód z przesłuchania stron na fakt dokonania czynności. Przepisu tego nie stosuje się, gdy zachowanie formy pisemnej jest zastrzeżone jedynie dla wywołania określonych skutków czynności prawnej.

Jednakże mimo niezachowania formy pisemnej przewidzianej dla celów dowodowych, dowód z zeznań świadków lub dowód z przesłuchania stron jest dopuszczalny, jeżeli obie strony wyrażą na to zgodę, jeżeli żąda tego konsument w sporze z przedsiębiorcą albo jeżeli fakt dokonania czynności prawnej będzie uprawdopodobniony za pomocą pisma.

Przepisów o formie pisemnej przewidzianej dla celów dowodowych nie stosuje się do czynności prawnych w stosunkach między przedsiębiorcami³.

¹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny, Dz. U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 ze zm.

² Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny, Dz. U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 ze zm.

³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny, Dz. U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 ze zm.

2.1.3 Rodzaje czynności prawnych

Podział czynności prawnych może być oparty na różnych kryteriach. Największą użyteczność praktyczną mogą mieć dwa z nich, a mianowicie te, które za podstawę podziału przyjmują liczbę uczestników (stron) czynności prawnej oraz takie, które za podstawę przyjmują skutki czynności prawnej.

Klasyfikacja czynności prawnych:

- jednostronne, np. testament, porzucenie rzeczy – wystarczy oświadczenie woli tylko jednej strony;
- wielostronne (umowy) – zgodne oświadczenie woli dwu lub więcej stron, np. umowa sprzedaży;
- pewne rodzaje uchwał, organy korporacyjnych osób prawnych, kolektywne organy tych osób – zmierzają do wywołania skutku prawnego;
- między żyjącymi, za życia tych osób – wszystkie czynności, które nie są na wypadek śmierci są między żyjącymi;
- na wypadek śmierci – skuteczność ich jest zależna od śmierci osoby, która dokonała czynności, korzyść z niej może odnieść tylko osoba, która w chwili tej śmierci istnieje;
- realne – spełnienie elementu faktycznego, np. wydanie rzeczy, wpis do księgi wieczystej, rejestru;
- konsensualne – zgodne oświadczenie woli stron;
- zobowiązujące – powiększające pasywa osoby jej dokonującej, polega na tym, że osoba ta zobowiązuje się względem innej osoby do świadczenia;
- rozporządzające – taka czynność, której celem i bezpośrednim skutkiem jest przeniesienie, obciążenie albo zniesienie prawa majątkowego;
- zobowiązująco-rozporządzające;
- przysparzające – czynność, której skutkiem i to zamierzonym przez składającego oświadczenie woli jest przysporzenie korzyści majątkowej innej osobie, korzyść taka polega na zwiększeniu aktywów tej osoby;
- upoważniające – skutkiem jest powstanie tylko pełnomocnictwa;
- odpłatne – jeżeli strona, która dokonała przysporzenia, otrzymuje lub ma otrzymać w zamian za nie korzyść majątkową, stanowiącą ekwiwalent tego przysporzenia;
- nieodpłatne – jeżeli takiego ekwiwalentu brak;
- kazualne (przyczynowe) – jeżeli jej ważność zależy od prawidłowości causa;
- abstrakcyjne (oderwane) – jeżeli nie ma zależności.

Rysunek 2.1 Czynność prawna

Źródło: <http://pl.fotolia.com/id/46546734>

2.2 Skutki niezachowania formy czynności prawnych

Forma szczególna czynności prawnej może być zastrzeżona:

- pod rygorem nieważności;
- dla wywołania określonych skutków prawnych;
- dla celów dowodowych.

Jeżeli forma szczególna zastrzeżona jest pod rygorem nieważności – niezachowanie tej formy pociąga za sobą bezwzględną nieważność czynności prawnej. Czynność taka nie wywołuje więc żadnych skutków, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Forma szczególna pod rygorem nieważności jest zastrzeżona m.in. co do pełnomocnictwa ogólnego lub przeniesienia własności nieruchomości.

Jeżeli forma szczególna zastrzeżona jest dla wywołania określonych skutków prawnych – niezachowanie tej formy nie pociąga za sobą nieważności czynności prawnej, ale nie wywołania tych skutków prawnych, dla wywołania których forma ta była zastrzeżona. Forma szczególna dla wywołania określonych skutków prawnych zastrzeżona jest m.in. co do: pisemnej umowy najmu nieruchomości lub pomieszczenia, na dłuższy okres czasu.

Zastrzeżenie formy pisemnej bez rygoru nieważności ma ten skutek, że w razie niezachowania zastrzeżonej formy nie jest w sporze dopuszczalny dowód ze świadków ani dowód z przesłuchania stron na fakt dokonania czynności. Ograniczeń tych nie stosuje się, gdy zachowanie formy pisemnej zastrzeżone jest jedynie dla wywołania określonych skutków czynności prawnej.

Można wyróżnić pięć typów następstw niezachowania formy szczególnej:

- jeżeli ustawa zastrzega formę pisemną zwykłą dla celów dowodowych, to znaczy bez rygoru nieważności, to niezachowanie tej formy nie pociąga za sobą nieważności czynności prawnej, lecz jedynie utrudnienie dowodowe;
- jeżeli ustawa zastrzega formę pisemną zwykłą dla wywołania określonych skutków czynności prawnej, to niezachowanie tej formy uniemożliwia osiągnięcie tych skutków, czynność nie jest jednak nieważna;
- jeżeli ustawa zastrzega formę pisemną zwykłą pod rygorem nieważności, to niezachowanie tej formy pociąga za sobą nieważność czynności prawnej;
- jeżeli ustawa zastrzega formę pisemną z poświadczoną datą lub poświadczonym podpisem albo formę aktu notarialnego jedynie dla wywołania określonych skutków czynności prawnej, to niezachowanie tych form nie pociąga za sobą nieważności, jedynie uniemożliwia osiągnięcie owych specjalnych skutków prawnych;
- jeżeli ustawa zastrzega formę pisemną z poświadczoną datą lub poświadczonym podpisem albo formę aktu notarialnego, a konkretny przepis prawa nie zawiera postanowienia co do skutku, to niezachowanie tych form pociąga za sobą nieważność czynności prawnych.

2.3 Terminy w prawie cywilnym

Terminem w prawie cywilnym nazywa się takie zastrzeżenie dodatkowe w czynności prawnej, przez które jej skutek zostaje ograniczony w czasie. Różnica między terminem a warunkiem polega na tym, że przy terminie brak jest elementu niepewności. Terminem więc będzie np. zastrzeżenie, że wykonanie świadczenia ma nastąpić 01.01.1999 albo w trzy miesiące od dnia zawarcia umowy. W języku prawniczym słowo „termin” używane jest w czterech znaczeniach:

- w znaczeniu ściśle określonej daty, np. 26.03.1987 r.;
- w znaczeniu okresu, np. w ciągu roku;
- w znaczeniu zwrotu o ściśle ustalonym sensie, np. oświadczenie woli;
- w znaczeniu zastrzeżenia dodatkowego w czynności prawnej, np. skutek czynności prawnej powstaje w określonym czasie.

Między terminem a warunkiem jest istotna różnica. Przy warunku chodzi o zdarzenie niepewne, to znaczy takie, co do którego nie da się z góry orzec, czy i kiedy nastąpi. Natomiast co do terminu nie ma żadnej wątpliwości, że nastąpi. Różnica ta

wyklucza możliwość stosowania do terminu wszystkich przepisów o warunku. Upływ terminu nie jest zależny od takich czy innych zachowań podmiotu prawa.

Przepisy prawa wyróżniają terminy:

- termin początkowy – zawiesza powstanie skutków czynności prawnej do jego upływu;
- termin końcowy – powoduje ustanie skutków czynności prawnej po jego upływie.

Zastrzeżenie terminu w czynności prawnej może nastąpić w dwojaki sposób:

- przez podanie konkretnej daty lub okresu;
- przez wskazanie jakiegoś zdarzenia, np. śmierć określonej osoby.

Terminy mogą być określane ustawą, orzeczeniem sądu, decyzją organu państwa lub samorządu terytorialnego albo czynnością prawną. Akty te mogą określać sposób obliczania terminów. Jeżeli tego nie określają, stosuje się zasady ogólne:

- termin oznaczony w dniach kończy się z upływem ostatniego dnia, czyli o godzinie 24;
- jeżeli początkiem terminu jest określone zdarzenie, to przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym to zdarzenie nastąpiło, np. dzień otrzymania powiadomienia drogą pocztową;
- termin oznaczony w tygodniach, miesiącach lub latach kończy się z upływem dnia, który nazwą lub datą odpowiada początkowemu terminowi;
- jeżeli termin jest oznaczony na początek, środek lub koniec miesiąca, rozumie się przez to pierwszy, piętnasty lub ostatni dzień miesiąca;
- jeżeli termin jest oznaczony w miesiącach lub latach, a ciągłość terminu nie jest wymagana, miesiąc liczy się za dni 30 a rok za 365;
- jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień uznany ustawowo za wolny od pracy, termin upływa dnia następnego⁴.

2.4 Pełnomocnictwo – pojęcie, rodzaje, cechy

Przedstawicielstwo polega na tym, że jedna osoba (przedstawiciel) dokonuje w imieniu drugiej osoby (reprezentowanego) czynności prawnej, która jeśli mieści się w granicach upoważnienia przedstawiciela do działania w cudzym imieniu (umocowanie), pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla reprezentowanego. Przedstawiciel składa własne oświadczenie woli, ale czyni to w imieniu osoby reprezentowanej. Stroną dokonanej przez niego czynności prawnej z osobą trzecią jest

⁴ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny, Dz. U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 ze zm.

więc nie on, lecz osoba przez niego reprezentowana. Czynność prawna dokonana przez przedstawiciela pociągnie za sobą skutki prawne dla osoby reprezentowanej tylko wówczas, gdy przedstawiciel w sposób wyraźny lub dorozumiany działa w imieniu osoby reprezentowanej. Jeżeli zatai on wobec osoby trzeciej to, że dokonuje czynności prawnej w cudzym imieniu, reprezentowany nie będzie stroną tej czynności, nie pociągnie więc ona dla niego skutków prawnych. Wyróżniamy:

- przedstawicielstwo czynne – przedstawiciel składa oświadczenie woli w imieniu reprezentowanego;
- przedstawicielstwo bierne – przedstawiciel odbiera w imieniu reprezentowanego oświadczenia woli złożone przez osobę trzecią.

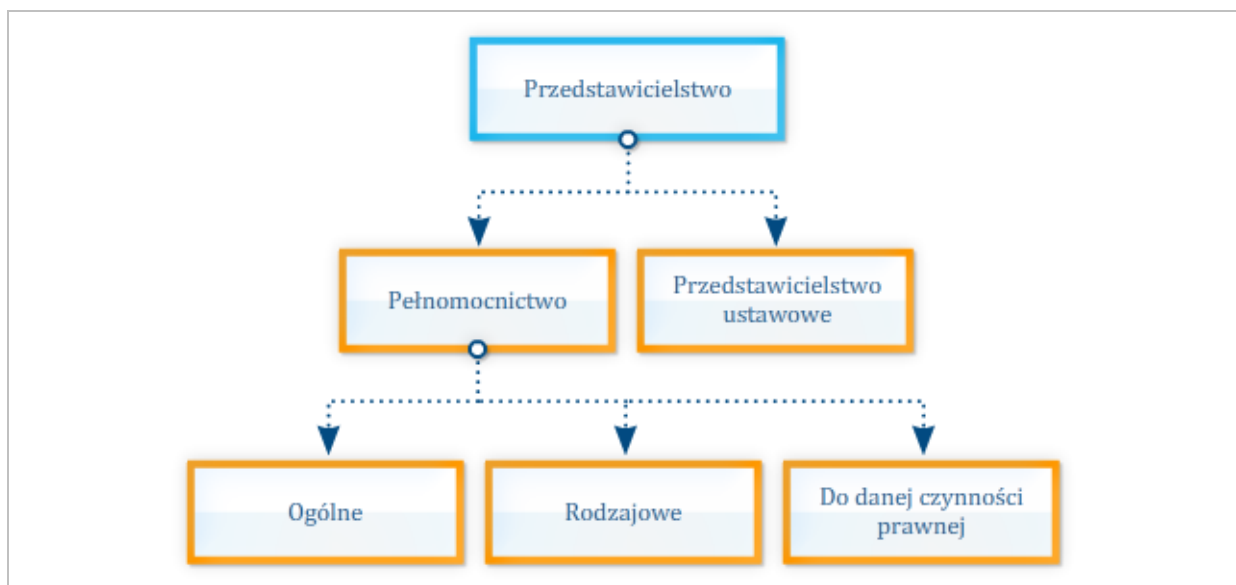
Posłaniec – osoba, która przenosi gotowe już oświadczenie woli innej osoby do adresata, sama więc nie składa żadnego oświadczenia. Posłańcem może być osoba niemająca zdolności do czynności prawnej.

Zastępca pośredni – różni się od przedstawiciela tym, że działa we własnym imieniu, ale na cudzy rachunek.

Przesłanki skuteczności przedstawicielstwa:

- przedstawiciel musi mieć umocowanie i działać w jego granicach. Umocowanie do działania w cudzym imieniu może opierać się na ustawie (przedstawicielstwo ustawowe) albo na oświadczeniu woli reprezentowanego (pełnomocnictwo);
- przedstawiciel musi mieć zdolność do reprezentowania:
 - przedstawiciel ustawowy – pełna zdolność do czynności prawnych;
 - pełnomocnik – może być ograniczony w zdolności do czynności prawnych;
- czynność prawna nie może należeć do grupy czynności, przy których dokonywaniu zastępstwo zostało wyłączone przez prawo.

Przedstawicielami ustawowymi są: rodzice dziecka podlegającego władzy rodzicielskiej, opiekun, kurator, doradca tymczasowy. Jeżeli żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską, reprezentuje je kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy. Rodzice nie mogą bez zezwolenia sądu opiekuńczego dokonywać w sprawach majątkowych dziecka czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu ani wyrażać zgody na dokonywanie takich czynności przez dziecko. Rodzice, którzy wykonują władzę rodzicielską nad dzieckiem ubezwłasnowolnionym całkowicie podlegają takim samym ograniczeniom jak kurator.

Rysunek 2.2 Rodzaje przedstawicielstwa

Źródło: opracowanie własne

Pełnomocnictwo jest jednostronną czynnością prawną. To oświadczenie woli o udzieleniu pełnomocnictwa powinno być złożone pełnomocnikowi, który nie musi składać oświadczenia o przyjęciu. Do udzielenia pełnomocnictwa mocodawca musi mieć taką zdolność do czynności prawnych, jakiej wymaga czynność prawna, która ma być dokonana przez pełnomocnika.

Podstawą pełnomocnictwa jest oświadczenie woli osoby reprezentowanej. Oświadczenie to ma charakter czynności prawnej upoważniającej. Przyznaje ona pełnomocnikowi kompetencję do dokonywania czynności prawnych w imieniu osoby reprezentowanej. Zobowiązanie do dokonywania tych czynności może wynikać z umowy, która reguluje tzw. stosunek wewnętrzny między pełnomocnikiem a jego mocodawcą, np. z umowy.

Pełnomocnictwo jest najczęściej sprzężone z umową, która kreuje między pełnomocnikiem a mocodawcą tzw. stosunek podstawowy. Ma ono jednak niezależny byt prawny, chyba że ustawa podaje inaczej. Pełnomocnictwo nie może być udzielone z zastrzeżeniem warunku lub terminu.

Oświadczenie woli zawierające pełnomocnictwo może być złożone w dowolnej formie. Od tej zasady są jednak wyjątki. Musi mieć ono formę szczególną w dwóch wypadkach:

- jeżeli do dokonania czynności prawnej wymagana jest taka forma pod rygorem nieważności;
- jeżeli forma taka jest wymagana dla danego rodzaju pełnomocnictwa.

Szczególnym rodzajem pełnomocnictwa jest substytucja, czyli dalsze pełnomocnictwo stosowane w praktyce kancelarii prawnych. Źródłem umocowania

pełnomocnika może być nie tylko oświadczenie woli osoby, w której imieniu pełnomocnik działa, lecz także oświadczenie woli pełnomocnika tej osoby. Jest to tzw. dalsze pełnomocnictwo, zwane substytucją pełnomocnictwa.

Kodeks cywilny dopuszcza substytucję tylko w trzech przypadkach:

- gdy umocowanie do jej dokonywania wynika z treści pełnomocnictwa;
- gdy umocowanie takie wynika z ustawy;
- gdy umocowanie takie wynika ze stosunku prawnego będącego podstawą pełnomocnictwa.

Ustanowienie substytutu, rodzi stosunek pełnomocnictwa bezpośredniego między mocodawcą a substytutem. Zakres umocowania substytutu nie może być szerszy niż zakres umocowania pełnomocnika głównego, natomiast może być węższy lub pokrywać się z zakresem umocowania tego pełnomocnika.

Jeżeli jest kilku pełnomocników, każdy z nich może działać samodzielnie, chyba że co innego wynika z treści pełnomocnictwa. Z pełnomocnictwa może wynikać także obowiązek współdziałania pełnomocników między sobą przy dokonywaniu czynności prawnych. Określa się to mianem reprezentacji łącznej.

Wyróżniamy trzy rodzaje pełnomocnictw:

- pełnomocnictwo ogólne;
- pełnomocnictwo rodzajowe;
- pełnomocnictwo do danej czynności prawnej⁵.

Pełnomocnictwo ogólne – obejmuje umocowanie do dokonywania czynności prawnych zwykłego zarządu. Za czynność zwykłego zarządu uznaje się z reguły takie czynności, które dotyczą bieżących spraw podmiotu prawa i nie prowadzą do uszczuplenia jego potencjału ekonomicznego, np. zatrudnienie pracowników, pobieranie czynszu. Czynności, które przekraczają zakres zwykłego zarządu to np. sprzedaż nieruchomości, wytaczanie powództw. Pełnomocnictwo ogólne musi być udzielone w formie pisemnej pod rygorem nieważności.

Pełnomocnictwo rodzajowe – upoważnia do dokonywania czynności prawnych danej kategorii (np. sprzedaż rzeczy), w tym także do czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu. W tym ostatnim przypadku pełnomocnictwo powinno jednak określać wyraźnie typy takich czynności. Pełnomocnictwo rodzajowe może być udzielone w dowolnej formie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Pełnomocnictwo do danej czynności – nazywane jest szczególnym. Obejmuje upoważnienie do dokonania indywidualnie oznaczonej czynności prawnej, np.

⁵ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny, Dz. U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 ze zm.

sprzedaży oznaczonej nieruchomości. Może być udzielone w dowolnej formie, chyba że przepis ustawy stanowi inaczej.

Pełnomocnik w zasadzie nie może być drugą stroną czynności prawnej, której dokonuje w imieniu mocodawcy, czyli nie może dokonywać czynności „z samym sobą”.

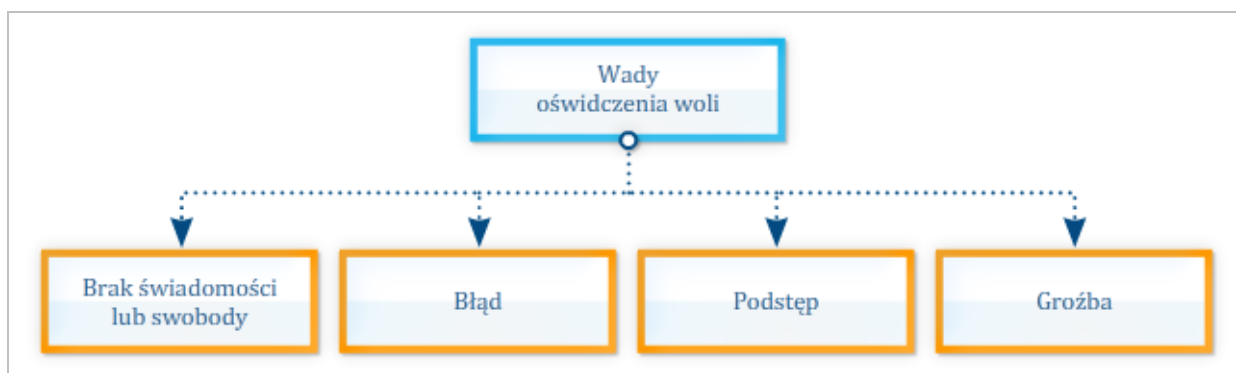
Od tej zasady są jednak dwa wyjątki. Może dokonywać czynności „z samym sobą”:

- jeżeli zezwala mu na to treść pełnomocnictwa;
- jeżeli ze względu na treść czynności prawnej wyłączona jest możliwość naruszenia interesów mocodawcy⁶.

2.5 Wady oświadczenia woli

Jeżeli chcesz dowiedzieć się więcej na temat wad oświadczenia woli, przejdź do krótkiej prezentacji pt. „Wady oświadczenia woli”.

Wady oświadczenia woli to szczególne sytuacje niezgodności pomiędzy oświadczeniem woli a rzeczywistą decyzją, które nie są przez ustawodawcę tolerowane.

Rysunek 2.3 Wady oświadczenia woli

Źródło: opracowanie własne

Kodeks cywilny przewiduje następujące wady oświadczenia woli:

- **brak świadomości lub swobody**, który polega na anormalnym stanie psychicznym, wyłączającym świadome albo swobodne czynności i wyrażenie woli – jej skutkiem jest nieważność oświadczenia woli;
- **pozorność**, jeżeli zostaje złożone drugiej stronie dla pozorów, tzn. że strony są zgodne co do tego, że oświadczenie albo w ogóle nie ma wywołać żadnych skutków prawnych, albo wprawdzie ma wywołać skutek prawny, ale inny niż wynika z treści pozornej czynności prawnej. W pierwszym przypadku mamy do czynienia z pozornością zwykłą, a w drugim z kwalifikowaną. Oświadczenie woli pozorne jest według powołanych przepisów nieważne – jest to tzw. nieważność

⁶ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny, Dz. U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 ze zm.

bezwzględna, na którą może się powołać każda osoba trzecia, która ma w tym interes prawny;

- **błąd** polega na mylnym wyobrażeniu u osoby składającej oświadczenie o rzeczywistym stanie albo na mylnym wyobrażeniu o treści złożonego oświadczenia. Daje on prawo osobie składającej oświadczenie woli do wycofania się z jego skutków. Kodeks odróżnia błąd co do treści czynności prawnej od błędu niedotyczącego tej treści, uznając ten drugi rodzaj błędu w zasadzie za prawnie obojętny. Ustawa wymaga, aby błąd był istotny, tzn. taki, który uzasadnia przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod jego wpływem i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści;
- **groźba** – gdy jedna osoba w celu zmuszenia innej osoby do złożenia oświadczenia woli o oznaczonej treści zapowiada użycie środków, które spowodują niekorzystne następstwa dla tej osoby lub osoby trzeciej, na wypadek, gdy żądane oświadczenie woli nie zostanie złożone. Celem groźby ma być złożenie konkretnego oświadczenia woli. Groźba musi wpłynąć decydująco na złożenie tego właśnie oświadczenia woli, czyli:
 - musi być bezprawna;
 - musi być poważna;
 - nie ma znaczenia, od kogo pochodzi.

Czynności prawne zawarte pod wpływem błędu lub groźby podlegają unieważnieniu, dotknięte są względną nieważnością.

Czynności prawne zawarte przy braku świadomości lub swobody i pozorności są bezwzględnie nieważne.

Kodeks cywilny wymienia nieważność bezwzględną jako sankcję wadliwych czynności prawnych. Jest to najostrzejsza sankcja przewidziana w prawie dla wadliwych czynności prawnych. Polega ona na tym, że mimo istnienia zewnętrznych pozorów konkretnej czynności prawnej, nie wywołuje ona zamierzonych skutków prawnych.

Cechy nieważności bezwzględnej:

- może powołać się na nią każda osoba zainteresowana;
- istnieje ona z mocy prawa i dlatego sąd musi ją uwzględnić z urzędu;
- czynność prawna bezwzględnie nieważna nie może być konwalidowana.

Nieważność względna, używana dla wyrażenia skutków wadliwości czynności prawnej, polegających na tym, że ważność czynności może być uchylona i to od chwili jej dokonania z inicjatywy podanych w ustawie osób. Występuje w dwóch postaciach:

- do unieważnienia czynności prawnej wystarczy pozasądowe uchylenie się przez stronę od skutków prawnych oświadczenia woli, co przewidziane jest na wypadek błędu lub groźby przy wszystkich czynnościach prawnych, z wyjątkiem testamentu (bezwzględna nieważność);

- uznania dziecka – do unieważnienia czynności prawnej potrzebne jest orzeczenie sądowe.

Bezskuteczność zawieszona – gdy do ważności czynności prawnej wymagana jest zgoda osoby trzeciej, czyli osoby, która nie dokonuje czynności prawnej, lecz brak jest tej zgody.

Bezskuteczność względna – przy czynnościach prawnych, które tylko w stosunku do oznaczonych osób nie wywołują zamierzonych skutków prawnych, względem innych są w pełni skuteczne.

2.6 Literatura

2.6.1 Literatura obowiązkowa

- Radwański Z., Prawo cywilne, część ogólna, Wydaw. C.H. Beck, Warszawa 2007;
- Wolter A., Ignatowicz J., Stefaniuk K., Prawo cywilne, Zarys części ogólnej, LexisNexis, Warszawa 2009;
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny, Dz. U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 ze zm.

2.6.2 Literatura uzupełniająca

- Bieranowski A., Bogdalski P., Goettel M., Prawo cywilne, Zarys wykładu, Wydaw. Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2009;
- Grzybowski S., System prawa cywilnego, część ogólna, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Warszawa 1985.

2.6.3 Netografia

- www.lex.edu.pl;
- www.mecenas.pl;
- www.scholaris.pl;
- www.e-prawo.edu.pl;
- www.kodeks-cywilny.org.

2.7 Spis rysunków

Rysunek 2.1 Czynność prawna.....	5
Rysunek 2.2 Rodzaje przedstawicielstwa.....	9
Rysunek 2.3 Wady oświadczenia woli	11

2.8 Spis treści

2	Forma i treść czynności prawnych.....	2
---	---------------------------------------	---

2.1	Formy czynności prawnych- pojęcie, rodzaje	2
2.1.1	Pojęcie czynności prawnej	2
2.1.2	Formy czynności prawnych.....	2
2.1.3	Rodzaje czynności prawnych.....	4
2.2	Skutki niezachowania formy czynności prawnych	5
2.3	Terminy w prawie cywilnym.....	6
2.4	Pełnomocnictwo- pojęcie, rodzaje, cechy.....	7
2.5	Wady oświadczenia woli	11
2.6	Literatura.....	13
2.6.1	Literatura obowiązkowa.....	13
2.6.2	Literatura uzupełniająca.....	13
2.6.3	Netografia	13
2.7	Spis rysunków.....	13